

BIRTHDAY SOURCES

By Rabbi Dr. Nachum Amsel

These sources are from the book, "The Encyclopedia of Jewish Values" published by Urim, or the upcoming books, "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to Man" or "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to G-d" to be published in the future.

1) בראשית מ:כ

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הַלְדוֹת אֶת-פְּרַעֲה וַיַּעַשׂ מִשְׁתֵּה לְכָל-עַבְדָּיו וַיִּשָּׂא אֶת-רֹאשׁ שֵׁר הַמְּשָׁקִים וְאֶת-רֹאשׁ שֵׁר הָאֲפִים בְּתוֹךְ עַבְדָּיו :

2) פירוש רש"י על בראשית מ:כ

יום הולדת את פרעה - יום לידתו וקורין לו יום גינוסיה ולשון הולדת לפי שאין הולד נולד אלא ע"י אחרים שהחיה מילדת את האשה ועל כן החיה נקראת מילדת וכן (יחזקאל טז) ומולדותיך ביום הולדת אותך וכן (ויקרא יג) אחרי הוכבס את הנגע שכיבוסו על ידי אחרים:

3) פירוש העמק דבר על בראשית מ:כ

יום הולדת את פרעה - עת שמחת לבו ולעשות לו עונג בכל האפשר :

4) פירוש אבן עזרא על בראשית מ:כ

... ויתכן יום הולדת את פרעה כמו היום שנולד בו. כי הנה היום יש מלכים שיעשו משתה ביום תקופת שנתם ויקראו לכל עבדיהם ויתנו להם מתנות ...

5) פירוש רש"י על שמות ל:טז ופירוש שפתי חכמים

ונתת אותה על עבודת אהל מועד - ... תשובה לדבר אצל שנות האנשים בשנה אחת נמנו אבל למנין יציאת מצרים היו שתי שנים לפי שליציאת מצרים מניין מניסן כמו ששינו במסכת ראש השנה ונבנה המשכן בראשונה והוקם בשנייה שנתחדשה שנה באחד בניסן אבל שנות האנשים מניין למנין שנות עולם המתחילין מתשרי נמצאו שני המנינים בשנה אחת המנין הראשון היה בתשרי לאחר יום הכפורים שנתרצה המקום לישראל לסלוח להם ונצטוו על המשכן והשני באייר: ואין יכולים לבוא לכלל שנה אלא עד ראש השנה, וגם אותן שנולדו קודם ראש השנה כשבא ראש השנה באין לכלל שנה:

6) שמות לח:כו, במדבר ב:לב

בְּקֶעַץ לְגִלְגָּלִת מִחֲצִית הַשָּׁקָל בְּשָׁקָל הַקֹּדֶשׁ לְכָל הָעֵבֶר עַל-הַפְּקָדִים מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמֵעֵלָה לְשֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים :
אֶלֶף פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֶה לְצַבָּאתָם שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים :

7) יחזקאל טז:ד

וּמִוֹלְדוֹתֶיךָ בַּיּוֹם הַוֹּלְדֶת אֶתְךָ לֹא-כָרַת שְׂרָף וּבָמִים לֹא-רַחֲצָתָ לְמִשְׁעֵי וְהַמְלַח לֹא הִמְלַחְתָּ וְהַחֲתַל לֹא חֲתַלְתָּ :

8) תהילים ב:ז

אֶסְפְּרָה אֶל חֵק ד' אֶמַר אֱלֹהֵי בְנֵי אֶתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ :

9) ירמיהו כ:יד, איוב ג:א

אָרוּר הַיּוֹם אֲשֶׁר יִלְדֵתִי בּו יוֹם אֲשֶׁר-יִלְדֵתֵנִי אִמִּי אֵל-יְהִי בְרוּךְ :
אֲחֵרִי-כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת-פִּיהוּ וַיִּקְלַל אֶת-יוֹמוֹ :

10) קהלת ז:א

טוֹב שֵׁם מִשְׁמֵן טוֹב וַיּוֹם הַמְנוֹת מִיּוֹם הַוֹּלְדוֹ :

11) מדרש שמות רבה מח:א

"ויום המות מיום הולדו" יום מיתתו של אדם גדול מיום לידתו למה שביום שנולד בו אין אדם יודע מה מעשיו אבל כשמת מודיע מעשיו לבריות הוי יום המות מיום הולדו אמר ר' לוי משל לשתי ספינות שהיו פורשות לים הגדול אחת יוצאת מן הלמין ואחת נכנסת ללמין זו שיוצאת היו הכל שמחין בה זו שנכנסת לא היו הכל שמחין בה פקח אחד היה שם אמר חלופי הדברים אני רואה כאן זו שהיא יוצאת מן הלמין לא היו הכל צריכים לשמוח שאינן יודעין באיזה פרק היא עומדת ומה ימים מזדווגין לה ומה רוחות מזדווגות לה וזו שנכנסת ללמין היו הכל צריכים לשמוח לפי שהם יודעים שנכנסת בשלום ויצאה בשלום מן הים כך אדם נולד מונין לו למיתה מת מונין לו לחיים ועליו אמר שלמה (קהלת ז) "ויום המות מיום הולדו."

12) משנה אבות ה:כא

הוא היה אומר בן חמש שנים למקרא. בן עשר למשנה. בן שלש עשרה למצות. בן חמש עשרה לתלמוד. בן שמונה עשרה לחופה. בן עשרים לרדוף. בן שלשים לכח. בן ארבעים לבניה. בן חמשים לעצה. בן ששים לזקנה. בן שבעים לשיבה. בן שמונים לגבורה. בן תשעים לשוח.

13) קהלת ג:ב

עַת לְלִדְתָּ וְעַת לְמוֹת עַת לְטַעַת וְעַת לְעִקּוֹר נְטוּעַ :

14) ירושלמי, ראש השנה יז:, ילקוט שמעוני חבקוק רמז:תקסד

ריב"ל אמר עמלק כושפן היה מה היה עושה היה מעמיד בני אדם ביום גינוסיא שלו לומר לא במהרה אדם נופל ביום גינוסיא שלו. ר' יהושע אומר כושפן גדול היה עמלק, ומה היה עושה היה מעמדי בני אדם ביום גינוסיא שלו לומר (ה) לא במהרה אדם נופל ביום גינוסיא שלו,

15) מגילה יג:

תנא: כיון שנפל פור בחדש אדר שמח שמחה גדולה, אמר: נפל לי פור בירח שמת בו משה. ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד.

16) שבת קנו.

רבי יוחנן אמר: אין מזל לישראל.

17) ברכות כח. ופירוש בו יהודע

ההוא יומא בר תמני סרי שני הוה, אתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חירותא. היינו דקאמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא בן שבעים שנה. שם ההוא יומא בר תמני סרי שני הוה. נראה לי בס"ד דקדק לומר ההוא יומא ולא אמר ההוא זמנא, דאפשר אותו היום היה יום הלידה שלו, והיה לו י"ח שנה שלמים, ולכך הצליח לעשות לו נס זה, דידוע שיום הלידה יהיה המזל של האדם חזק בו ומוצלח, על כן נוהגים שכל אדם יעשה יום הלידה יום טוב לעצמו, והא דנעשה לו בנס שמנה עשר דארי חוורתא כנגד שנותיו, להורות שהוא צדיק גמור, שכל י"ח שנותיו הם טובים בצדקות, והוא איש חי על דרך מה שכתוב [שמואל ב' כ"ג כ'] ובניהו בן יהוידע בן איש חי, קרינן חיל וכתוב חי:

18) מדרש תנחומא פקודי יא

ר' חנינא אומר בא' באדר היה נגמרה מלאכת המשכן, למה שהמלאכה שנעשית בקיץ ביום אחד נעשית בחורף בשני ימים, וכדברי רבי שמואל בר נחמני שאמר שנעשה המשכן בג' חדשים למה לא עמד מיד אלא מפני שחשב הקב"ה לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו, לפי שבאחד בניסן נולד יצחק.

19) מדרש פסיקתא רבתי ו:ד

...והאלקים שחשב לערב שמחת בית המקדש בחודש שנולד בו אברהם בירח האתנים (שם מלכים א' ח' ב') זה חודש תשרי...

20) שבת קנו.

האי מאן דכוכב יהי גבר נהיר וחכים, משום דספרא דחמה הוא. האי מאן דבלבנה יהי גבר סביל מרעין, בנאי וסתיר, סתיר ובנאי, אכיל דלא דיליה ושתי דלא דיליה, ורזוהי כסיין, אם גנב מצלח. האי מאן דבשבתאי יהי גבר מחשבתיה בטליון, ואית דאמרי: כל דמחשבין עליה בטליון. האי מאן דבצדק יהי גבר צדקן, אמר רבי נחמן בר יצחק: וצדקן במצות. האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא. אמר רבי אשי: אי אומנא, אי גנבא, אי טבחא, אי

מוהלא. אמר רבה: אנא במאדים הוא? אמר אביי מר נמי עניש וקטיל. איתמר, רבי חנינא אומר: מזל מחכים, מזל מעשיר, ויש מזל לישראל. רבי יוחנן אמר: אין מזל לישראל.

21) קידושין עב:

כשמת ר' עקיבא נולד רבי, כשמת רבי נולד רב יהודה, כשמת רב יהודה נולד רבא, כשמת רבא נולד רב אשי, ללמדך, שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו. אמר רבי יוחנן: אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו, שנאמר (קהלת א) וזרח השמש ובא השמש.

22) מדרש אגדת בראשית סח

...שביום שהחריב נבוכדנצר את הבית נולד המשיח...

23) מדרש אסתר רבה פתיחא יא

אף ההיא אינה צרה אלא שמחה שבו ביום נולד מנחם.

24) איכה א:טו

סָלָה כָּל-אֲפִירֵי אֲדָנִי בְּקִרְבֵי קָרָא עָלַי מוֹעֵד לְשֹׁפֵר בְּחוּרֵי גֵת דָּרָךְ אֲדָנִי לְבַתּוּלַת בֵּת-יְהוּדָה:

25) בית יוסף על טור, אורח חיים תקנד

אך מנהג קדום שהנשים רוחצות ראשן מן המנחה ולמעלה ביום תשעה באב וזקנים הראשונים הנהיגו זה ועשו סמך לדבר על מה שאמרו באגדה (פתיחה לאסתר רבה אות יא ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד) כי המשיח נולד ביום תשעה באב וצריך לעשות זכר לגואל ולמנחם כדי שלא יתיאשו מן הגאולה.

26) רמ"א, שולחן ערוך יורה דעה קעט:ב

ולכן נהגו ג"כ להתחיל ללמוד בר"ח כי אע"פ שאין ניחוש יש סימן במה שאדם יודע שהוא כנגד המזל לא יעשה ולא יסמוך על הנס אלא שאין לחקור אחר זה משום תמים תהיה (תשובת רמב"ן סימן רפ"ו) כמו שנתבאר:

27) מועד קטן כח.

רב יוסף, כי הוה בר שיתין עבד להו יומא טבא לרבנן. אמר: נפקי לי מכרת.

28) יומא לח:

רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא - שוב אינו חוטא,

29) נזיר מב., שולחן ערוך, יורה דעה צה:ב

רובו ככולו,

רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא - שוב אינו חוטא,

The Lore of Birthdays (New York, 1952) by Ralph and Adelin Linton (30

"The Greeks believed that everyone had a protective spirit or daemon who attended his birth and watched over him in life. This spirit had a mystic relation with the god on whose birthday the individual was born.

The Romans also subscribed to this idea. . . . This notion was carried down in human belief and is reflected in the guardian angel, the fairy godmother and the patron saint. . . . The custom of lighted candles on the cakes started with the Greeks. . . . Honey cakes round as the moon and lit with tapers were placed on the temple altars of [Artemis] (moon god) . . . Birthday candles, in folk belief, are endowed with special magic for granting wishes. . . . Lighted tapers and sacrificial fires have had a special mystic significance ever since man first set up altars to his gods. The birthday candles are thus an honor and tribute to the birthday child and bring good fortune."

31) ויקרא יח:ג

כַּמְעַשָּׂה אֶרְץ-מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבְּתֶם-בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכַמְעַשָּׂה אֶרְץ-כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחַקְתֵּיהֶם לֹא תֵלְכוּ:

32) עבודה זרה ח. ופירוש רש"י ורבינו חננאל

משנה: ואלו אידיהן של עובדי כוכבים: קלנדא, וסטרנורא, וקרטיסים, ויום גנוסיא של מלכיהם, ויום הלידה... ויום גנוסיא של מלכיהם, ויום שהומלך בו מלך לפניו אסור, אחריו מותר. ויום הלידה - של מלך עושין כל בני מלכותו יום איד משנה לשנה ומקריבין זבחים. [יום] גנוסיא של מלכיהם פי' גנוסיא בלשון יון יום הלידה ב) ואוקימי' אלא מאי יום גנוסיא יום שמעמידין בו את המלך.

33) שולחן ערוך, יורה דעה קעח

אין הולכין בחוקות העובדי כוכבים (ולא מדמין להם) ולא ילבש מלבוש המיוחד להם ולא יגדל ציצת ראשו כמו ציצת ראשם ולא יגלח מהצדדין ויניח השער באמצע ולא יגלח השער מכנגד פניו מאוזן לאוזן ויניח הפרע ולא יבנה מקומות כבנין היכלות של עבודת כוכבים כדי שיכנסו בהם רבים כמו שהם עושים: הגה אלא יהא מובדל מהם במלבושיו ובשאר מעשיו (שם) וכל זה אינו אסור אלא בדבר שנהגו בו העובדי כוכבים לשם פריצות ... או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאיכא למיחש ביה משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ עבודת כוכבים מאבותיהם אבל דבר שנהגו לתועלת כגון שדרכן שכל מי שהוא רופא מומחה יש לו מלבוש מיוחד שניכר בו שהוא רופא אומן מותר ללבושו וכן שעושין משום כבוד או טעם אחר מותר...

The Laws of Pesach 2002, Rabbi Avrohom Blumenkrantz, page 206 (34

“We should stop this custom among our children. Make birthday cakes and cookies but do not use candles.”

35) כף החיים (פלאגי) לא:כה, משלי כ:ז

אחר ההבדלה כשיכבה זה הנר לא יכבנו בפיו דהמכבה נר בפיו דמו בראשו נר ד' נשמת אדם חפש פל-חדרי-בטן:

36) ברכות נז: ותפילה בבוקר

שינה אחד מששים למיתה מודה אני לפניך מלך חי וקיים. שהחזרת בי נשמת בן חמלה. רבה אמונתך. אלקי. נשמה שנתת בי טהורה היא.

37) פירוש אברבנאל על שמות יב:ב, שולחן ערוך, אורח חיים תקצ"ב:א, מחזור ראש השנה, סדר תקיעת שופר

...ועשתה התחלת השנה בתקופת תשרי, להיות הזמן ההוא התחלת הריון העולם וזריעת ההווה. ולכן נאמר (לקמן כג, טז): "וחג האסיף בצאת השנה", לפי שאז תצא שנה אחת ותכנס שנה אחרת. ולזה תקנו לומר אז: היום הרת עולם.

ונהגו לומר כל פעם אחר שתקעו: היום הרת עולם.

היום הרת עולם, היום נעמיד במשפט כל יצורי עולמים...

38) מדרש דברים רבה א:יג

א"ר אלעזר בכ"ה באלול נברא העולם, נמצא אדם הראשון נברא בר"ה שבא ביום הששי.

39) ראש השנה י':

תניא, רבי אליעזר אומר: בתשרי נברא העולם, בתשרי נולדו אבות, בתשרי מתו אבות, בפסח נולד יצחק, בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, בניסן נגאלו, בתשרי עתידין ליגאל. רבי יהושע אומר: בניסן נברא העולם, בניסן נולדו אבות, בניסן מתו אבות, בפסח נולד יצחק, בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, בניסן נגאלו, בניסן עתידין ליגאל.

40 שמות יב:ב ופירוש רמב"ן

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה :
...וטעם החדש הזה לכם ראש חדשים, שימנו אותו ישראל חדש הראשון, וממנו ימנו כל החדשים שני ושלישי עד
תשלום השנה בשנים עשר חדש, כדי שיהיה זה זכרון בנס הגדול, כי בכל עת שזכיר החדשים יהיה הנס נזכר, ועל
כן אין לחדשים שם בתורה, אלא יאמר בחדש השלישי...

41 פירוש העמק דבר על שמות יב:ב

והפ"י לכם דוקא החדשה הזה מובחר בשנה כמו שחודש תשרי הוא המובחר במה שנוגע לצרכי העולם משום שבו
נברא העולם. וכלל גדול הוא **שבאותו יום שנברא אותו דבר מסוגל זה היום גם לדורות להתחזק יותר** ומזה
הטעם טבע האש במוש"ק רותח יותר משום שאז נברא וכ"כ הרשב"א בשו"ת סי' תי"ג. ומש"ה בחודש תשרי
עיקר דינו של אדם על כל השנה משום שבו ביום נידון אדה"ר כמש"כ הר"ן במס' ר"ה...

42 הושע ז:ה ופירוש מצודת דוד

יום מלכנו החלו שרים חמת מין משך ידו את לצצים :
וּמַלְכֵנוּ - ר"ל ביום שמחת מלך ישראל כיום הלידה או יום המלכתו אז נעשו השרים חולים בעבור נאדות מהיין
כי הרבו למלאותם לשתייה ונעשו חולים מרובי השכרות.

43 יחזקאל טז:ד ופירוש מלבי"ם

ומולדותיך ביום הולדת אתך לא-כרת שרך ובמים לא-רחצת למשעי והמלח לא המלחת והחיתל לא חתלת :
ומולדותיך - עתה צייר איך נולדה, שעז"א ומולדותיך, ומה נעשה עמה ביום לדתה, שעז"א ביום הולדת אתך לא
כרת שרך - המנהג לעשות להנולד ארבעה תקונים א] שכורתים הטבור, שעד עתה ינק מזונותיו דרך הטבור והיה
במדרגות הצומח שיונק מזונו דרך שרשו, וכשנולד כורתים הטבור וקושרים אותו כי מעתה יקח המזון דרך פיו,
וכשלא נכרת טבורו הוא עדיין במדרגתו הראשונה, והנמשל שהאומה כאשר תולד להיות גוי מיוחד צריך שתתפרד
מן האומה שבה משם והיתה דבוקה שם בשרשה, אבל את לא כרת שרך - כי עדן היית דבוקה בשורש מעשה
הכנענים. ב] אח"כ רוחצים אותו במים להסיר הדמים והגיעול, ובנמשל של האומה, שחכמי לב ירחצו מדותיהם
הנשחתות ע"י מי החכמה והדעת שיקבעו ביניהם נמוסים טובים ומשפטים ישרים, ואת במים לא רחצת - ג] אחר
כך מולחים אותו לחזק הבשר, ד] וחותרים אותו לישר האיברים, כי במעי אמו היה הבשר ספוגי, והאיברים
כפופים ראשו בין ברכיו. ובנמשל האומה, שישתדלו לחזק האישים הפרטיים בגבורה ואומץ הלב, ולישר את
הכלל לשום עליהם ראשים שופטים ושוטרים, עד שיהיה כגוף נצב הקומה אמיץ וחזק ואיבריו מיושרים. וכ"ז לא
נעשה לך :

44 רב צדוק הכהן, פרי צדיק, עת האוכל את יד

...ויציאת מצרים נקרא לידה ביחזקאל ומולדותיך ביום הולדת וגו', וכן עד"ה עיין בפרי עץ חיים. וכן אמרו גוי
מקרב גוי כעובר במעי אמו ואמרו ז"ל שירת מצרים לשון נקיבה מה שאין כן לעתיד.

45 ראש השנה יא.

מאן דאמר בניסן נולדו בניסן מתו. מאן דאמר בתשרי נולדו בתשרי מתו. שנאמר (דברים לא) ויאמר אלהם בן
מאה ועשרים שנה אנכי היום. שאין תלמוד לומר היום, ומה תלמוד לומר היום - היום מלאו ימי ושנותי, ללמדך
שהקדוש ברוך הוא יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום מחדש לחדש, שנאמר (שמות כג) את מספר
ימך אמלא.

46 שערי תשובה, אורח חיים תצד

לפי שדוד המלך ע"ה מת בעצרת והקב"ה ממלא שנותיהם כו' ובודאי בעצרת נולד ומגילת רות נכתבה ליחס דוד.

47 פרי צדיק ל"ג בעומר, אות א

ולכן קבעו ההלולא ביום פטירת ר' שמעון ב"ר יוחאי שהיה בו תרומות מתרומות מדותיו של רבי עקיבא, ומהס"ת
נולד ר' שמעון ב"ר יוחאי גם כן ביום זה כמו שהוכיחו בגמרא (קידושין לח.). ומנין שבז' באדר נולד משה כו'
שהקדוש ברוך הוא יושב וממלא שנותיהן של צדיקים מיום ליום...

48 תהילים ב:ז-ח ופירוש הרה"ק מאפטא זיע"א (הרב אברהם יהושע העשיל)

אֶסְפְּרָה אֶל חֶק ד' אֶמְרֵ אֱלֹהִים בְּנֵי אֶתְּהָ אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתִיךָ : אֶסְפְּרָה אֶל חֶק ד' אֶמְרֵ אֱלֹהִים בְּנֵי אֶתְּהָ אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתִיךָ :
שָׂאל מִמֶּנִּי וְאֶתְּהָ גוֹיִם נִחַלְתָּד וְאֶחָתְּהָ אֶפְסִי-אֶרְךָ :

על הפסוק בתהילים "אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה" מובא משמם של צדיקים כי ביום הולדתו יכול אדם לבקש כל משאלות לבו והקב"ה מבטיחו שיענה להן.... אך רוב גדולי ישראל המליצו על יום זה כיום של חשבון הנפש ותשובה.

49) ספר חומת אנך (חיד"א) קהלת י', איוב ג

... דהנה עת הלידה הוא מזל בריא וחזק מאד...

יאבד ויום הולד בו וכו' -- אפשר במ"ש המקובלים שהיום שנולד בו האדם מזלו בריא וחזק בכל ...

50) מדרש שכל טוב מ:כ

ורוב בני אדם מחבבים תשלום שנתן שהוא כנגד אותו היום שנולד ושמחין בו משתה יום ועושים בו משתה.

51) רבבות אפרים ד:רמ

... בכ"ה בכסלו נגמר המשכן ועמד מקופל וכו' בחודש שבו נולד יצחק. ומ"כ פקודי הקב"ה נתכוון להעמיד המשכן בחודש שנולד בו יצחק. וביפה תואר שם לעולם יום הולדתו של יצחק הוא יום שמחה לעולם (מגילה י"ג). בז' אדר נולד משה וכתב רש"י כדאי הלידה שתכפר על המיתה. ועי' תוס' נזיר י"ד ביום הולדתו של משה שמחו שמחה גדולה ועי' נפש חיי' ס"י תק"פ ממדרש הבהיר בחר ביהושע כדי שיבחר אנשים שנולדו באדר שני כמותו ובזכות שנולדו בזמן הולדתו של משה בודאי תגן זכותו עליהם במלחמה. וידוע דוד נולד בשבועות. מקדשים לבנה במוצאי ט"ב כי נולד בן דוד ומקדשים ללבנה ולישראל שעתיד להתקדש. רשב"י נולד בל"ג כעומר עיי' בני יששכר חודש אדר מאמר ל"ג בעומר.

הרי רואים שיש ליחס יום הולדת ליום שמחה ובשורת כתב סופר יו"ד ס"י קמ"ה כתב שעשה שהחיינו לכשהגיע לני' שנה ובגמ' מבואר בבן ס' עשו יו"ט (עי' מו"ק כ"ח) ובשבת עי'. עיין בחות יאיר שמנהג לעשות אז סעודה א"כ רואים שגדולים חגגו ביום הולדתם ועוד מקורות וקצרות בזה...

52) רב צדוק הכהן, ישראל קדושים, אות ח

והנה ביום הלידה אינו יודע עוד מה יהיה ואין שמשו זורח אבל מכל מקום כבר קדושתו העתיד להתגלות אחר כך בו שופעת ומאירה לפניה מיד מיום הולדו ...

53) עירובין יג:

תנו רבנן: שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, והללו אומרים: נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא. נמנו וגמרו: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, עכשיו שנברא - יפשפש במעשיו..

54) אוצר כל מנהגי ישורון, דף 60

... היונים והרומים חגגו רק את יום הולדת של החיים אלא גם יום הולדת של האנשים שכבר מתו ולא מצינו לא בחכמי התלמוד ולא בגאונים הראשונים ולא מצינו בחכמי התלמוד ולא כגאונים הראשונים שחגגו יום הלידה...

55) ספר הקטן והלכותיו, פרק פד, ס"ק א

וראיתי מובא מספר דברי תורה ח"ה אות פ"ח שכתב שאין נוהגים לעשות סעודה בכל יום הולדת משום דבאמת טוב לו שלא נברא משנברא וע"כ לשמחה זו מה עושה אמנם אצל אומות העולם שאין להם אלא רק ז' מצוות לא שייך לומר דטוב שלא נברא כיון שכל הטעם דטוב שלא נברא הוא משום שרבים הם המצוות אך זה לא שייך באומות העולם שיש להם רק ז' מצוות ...

56) אוצר כל מנהגי ישורון, דף 60

... בקאוונא עיר מולדתי בשנת תרמ"ט (1889) למספרם רצו אוהבי הרה"ג ר' יצחק אלחנן לחוג חג יובלו למלאות חמשים שנה לרבנותו גם זה מאן בדבר ועצור בעדם מלהפיק זממם. ולראבון לבנו, בני ישראל אחינו, האוהבים לחקות כל מעשה שכניהם כקוף המחקה בלי דעת בין טוב בין רע עושים חג כשמחת קציר ליום הולדת, ושמחה מה עושה?

57) הגאון האדר"ת "תפילת דוד" דף רד

אכן בכל לבי כעסתי על המברכים לברכני ליום הולדתי ולשמחני בו ומרגלא בפי מעודי שלא מצאנו שמחת יום הולדת בספרינו הקדושים רק בלידת פרעה לבד ודבר זה אינו לרוח עם קדוש המקובל אצלינו ונוח לו שלא נברא משנברא ואם כן למה נשמח ביום הולדתינו בטרם ידענו שהועלנו בבריאתנו רק צדיקים יכולים לשמוח כדברי התוס' ע"ז ה. ד"ה שאלמלא וכו' ...

58) מדרש, שמות רבה מח.

...ויום המות מיום הולדו יום מיתתו של אדם גדול מיום לידתו למה שביום שנולד בו אין אדם יודע מה מעשיו אבל כשמת מודיע מעשיו לבריות הוי יום המות מיום הולדו אמר ר' לוי משל לשתי ספינות שהיו פורשות לים הגדול אחת יוצאת מן הלמין ואחת נכנסת ללמין זו שיוצאת היו הכל שמחין בה זו שנכנסת לא היו הכל שמחין בה פקח אחד היה שם אמר חלופי הדברים אני רואה כאן זו שהיא יוצאת מן הלמין לא היו הכל צריכים לשמוח שאינן יודעין באיזה פרק היא עומדת ומה ימים מזדווגין לה ומה רוחות מזדווגות לה וזו שנכנסת ללמין היו הכל צריכין לשמוח לפי שהם יודעים שנכנסת בשלום ויצאה בשלום מן הים כך אדם נולד מוּנִין לו למיתה מת מוּנִין לו לחיים ועליו אמר שלמה (קהלת ז) ויום המות מיום הולדו...

59) עשה לך רב, חלק ד:כו

אלא שכל זה נהוג ע"י אותם עמים עובדי עבודה זרה תוך כדי הקרבת קרבנות לאיליהם... כמבואר שם במשנה ונפסק להלכה בהרמב"ם ושו"ע כידוע וכל כונתנו היתה ללמוד מזה מקור לחגיגות יום הולדת... אין נראה לי שום איסור לחוג כיום ימי הולדת בחוג המשפחה שכן עצם החגיגה היא דבר מובן והגיוני שכל שנת חיים נוספת שזוכה בה אדם מעניקה לו ולמקורביו שמחת הלב העמים הקדמונים ביטאו שמחה זאת בדרכם שלהם בקרבנות לע"ז אבל אם ירצה אדם מישראל לבטא שמחה זאת בסעודת הודיה לה' על שזיכהו לשנת חיים נוספת או אדם חילוני בסתם שמחה הרי שאין כאן שום סרך עבודה זרה שכן כאמור אין חגיגת יום ההולדת עצמה עצם האיסור אלא אותם קרבנות לע"ז ולמה ייאסר לנו לחוג בדרכנו שלנו וכי מפני שהם מתפללים לע"ז שלהם נאסור לנו על עצמנו להתפלל לאלקינו... אבל אלה החוגגים יום הולדת בשבח והודיה בסעודה של מצוה ודברי תורה ודאי שיש בזה גם משום שמחת מצוה כי אדם המאריך ימים ומשלים שנותיו זכות היא לו וראוי להודות עליה לה'...

60) שו"ת יביע אומר, אורח חיים, חלק ו:כט

...ואפי' בסתם יום הולדת אם אומרים שם ד"ת הוי סעודת מצוה. וע' בבן איש חי (פר' ראה אות יז) שכו', יש נוהגים לעשות את יום הלידה ליו"ט בכל שנה ושנה, וסימן יפה הוא וכן נוהגים בביתנו... והגאון הראש"ל ח"ד בדרא ר' דוד חזן ז"ל בעל הנדיב לב נהג לחוג את יום הולדתו מגיל שבעים והלאה מדי שנה בשנה, כמ"ש בישרי לב (מע' ברכת שהחיינו דף ב' ע"ב). והובא בשו"ת אפרקסתא דעניא שם. ועכ"פ בודאי שכשיש שם ד"ת ושירות ותשבחות להשי"ת דהוי סעודת מצוה...

61) שו"ת אגרות משה, אורח חיים חלק א:ק"ד, חלק ד:לו

...ורק אם רוצה האב לעשות איזה שמחה בביתו רשאי אבל אין זה שום ענין וסמך להחשיב זה דבר מצוה וסעודת מצוה, כי הוא רק כשמחה של יום הולדת בעלמא. בדבר עצם חגיגת בת מצוה אין בזה ענין סעודת מצוה אלא הוא כשמחה של יום הולדת בעלמא שהוא רשות ולכן אין לעשות בביהכ"נ שסעודות הרשות אין להתיר בביהכ"נ...

62) ספר ישיבת חכמי לובלין, דף קא=קב

בשנת תרצ"א הגישו התלמידים לרבנו מגילת קלף מעשה אומן בדברי ברכה ליום הולדתו ועליו חתמו כל תלמידי הישיבה... גם הנהלת הישיבה וידידי רבנו היתה נוהגת לקבוע ארועים וכינוסים למען הישיבה בז' אדר מתוך כוונה שקיומם ביום זה בו מתעוררים רגשי ההוקרה לרבנו יועיל למטרות הכינוסים... מסורת זו של התכנסות ביום הולדת רבינו נמשכה גם פטירת רבנו...

63) מנהגי חתם סופר ז:יד

ביום ז' תשרי השלים החומש עם התלמידים על שם שהיה יום זה יום לידתו...

64) שמות כג:כה-כו ופירוש כתב סופר

וְעִבְדְתֶם אֶת ד' אֱלֹהֵיכֶם וְיָבִרְךָ אֶת-לַחְמְךָ וְאֶת-לְבָבְךָ : לֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה וְעִקְרָה בְּאַרְצְךָ אֶת-מִסְפַּר יְמֵיךָ אֲמַלֵּא :
וי"ל עוד, שצריך האדם למנות ימיו כמה עברו כבר משנותיו כדי שיהיה זריז בעבודת ד' ולהכין צדה לעוה"ב, ואף שאין הברכה שורה בדבר המנוי, הבטיח ד' את מספר ימיו אמלא :

65) מנהגי חתם סופר ז:יד

ביום ז' תשרי השלים החומש עם התלמידים על שם שהיה יום זה יום לידתו...

66) שו"ת קנין תורה בהלכה, חלק ג:כא

...ובשו"ת ערוה"ב (או"ח סי' רע"ז) תשובה חדשה שכו' דכל מי שעושה חג יובל שבעים שנה וכי"ב בודקין אחריו שמא מקטני אמונה הוא וכוי' "ולשמחה מה זו עושה" ... כשהשכמתי בבוקר מצאתיו יושב ואומר תהלים בבכיות

גדולות וכשראה עלי סיני תמיה אמר לי אשר לא לסיבת חולשתי לייע אני בוכה כן רק כי ביום זה היו לאמי ע"ה לחינם חבלי לידה עכ"ל והי' זה ביום שנת השמונים לחייו נייע וכן לא נזכר דבר זה בשום אחד מן הראשונים לעשות איזהו חג ביום ... כי על כל אדם להודות ולהלל להשי"ת כל ימי חייו על כל נשימה ונשימה ולהתפלל על העתיד במקביל אם עושה הודאה גדולה בחג מיוחד ליום השבעים בסעודה וקריאת מוזמנים לו יהא עם מצות סיום מסכת מה שבזולת אינו רגיל לעשות בשום פעם יש לחוש פן תהי' חגיגת ההודאה יותר גדולה מן התפילה על העתיד ואז יש לחוש שזה יגרום לו חייו שלא יומשך לו הטובה הזאת ומטע"ז גי"כ די שלא לעשות חדשות מה שלא ראינו אצל אבותינו ורבותינו נייע...

67) לקט הקמח קלא

וכן שמעתי לספר מצדיק בדורנו אשר אנשי שלומיו חוגגים יום לידתו בכל שנה הסי' גנזי יוסף שווארץ בסי' ד' כתב שידוע מאנשי מעשה שביום הולדת בכל שנה היו מהדרים לברך שהחינו על איזה פרי או בגד חדש ובעל ישרי לב עשה כן בהגיע לשבעים ולעשות סעודה של ת"ח ביום הלידה מאותה שנה ואילך וסי' יפה ללב כתב משם והלאה יאמר בכל יום מזמור ק"ג.

68) חוות יאיר ע

... או סעודת בן שבעים שיש להסתפק אם זה הבן שבעים מברך שהחינו כי כך נראה לי. מכל מקום לא יחויב שיהיה סעודות מצוה לכן ראוי לדרוש בהם...

69) בן איש חי, פרשת ראש יז

כשיגיע לגיל ששים או שבעים נכון ללבוש בגד חדש או יקח פרי הדש ויברך עליו שהחינו ויכוין גם על שנותיו ויש עושים סעודה כשיגיעו לגיל שבעים.

70) שו"ת הלל אומר קלט

... ומצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, לכן היום הראשון של כל שנה מימי חייו, הוא יום הולדת, מחיוב בר נש לקיים מחשבתו ורצונו של הקב"ה ולהקדישו כולו, ולא רובו מתוך כולו, שיהיה קודש לה'. ומקורו בנסתר בזוהר: אית זימנן דסיתרא איתי בפגימו ושריא בדינא וכו' ומאן דאתילד בההוא זימנא להוי תדיר בגריעותא ומסכנוסה וכו' – ובני"ד כל המשתדל באורייתא בטול מינא חיובא דכוכבים ומזלות וכו' ועכ"פ ישתדל באורייתא יומא חד. כי מסוגל היום הזה לבטל ממנו כל גזירות רעות עיי' ירושלמי ר"ה יט ע"ד שלה במהרה אדם נופל ביום גנוסיא שלו, נמצא שיום הזה הוא יום הצלחה ומזל.

71) ספר הקטן והלכותיו, פרק פד, ס"ק א

... ובשו"ת גנזי יוסף סי' ד' מביא מאנשי מעשה שבכל שנה ביום הולדת מהדרין לברך שהחינו על פרי או בגד חדש ובשו"ת כתב סופר יו"ד סי' קמ"ח כתב שהיה עושה סיום על איזה מסכתא ביום שנולד בו וכן הובא בקונטרס אוהל לאה שנדפס בכתב סופר על התורה ועי"ש שהביא מעשה מתלמיד אחד שנכנס לרבו הכתב סופר והשתומם על המראה כי מצא את רבו גועה בבכי ושאל לו מדוע רבינו בוכה ויאמר לו דע תלמידי חביבי היום הזה הוא יום שבו נולדתי והרי אני כבן ני"ד שנים וד"ן אני את עצמי במה עסקתי כל אותם השנים הללו ומצאתים בלא תכלית הרבה אין בי לא תורה ולא חכמה ולא צדקות ולמה לא אבכה על בילוי ימי אשר אינם חוזרים ויש לי לבכות מאין הפוגות ועי"ע בשו"ת אפרקסתא דעניא סי' קכ"ג וראיתי מביאים שהתפארת ישראל כתב בצוואתו שמצוה לבניו ולבנותיו שביום הלידה ושל כל אחד יכתבו לו אחיו ואחיותיו ברכה מזל טוב וראה בירושלמי פי"ג ה"ח בר"ה דאיתא שעמלק בשלחם עם ישראל בחר אנשים שהיה אז יום הולדתם כדמפרש בקרבן עדה שם שביום הולדתו המזל שולט וכן הביא החיד"א בספרו חומת אנך איוב רס"י ג' בשם המקובלים שהיום שנולד בו המזל חזק ובספר צדקה לחיים להגר"ח פאלגיי זצ"ל כתב שביום שנולד בו יהיה מרבה בצדקה כפי יכולתו ובפרט ביום שנכנס לשנת כ"א דהיינו שנשלם כ' שנה ביום זה צריך להזהר ביותר דהובא בספר חוקה על משלי ובדרשות אבן שועיב דבאותו מידה שנהג באותו יום לא תסור ממנו עד יום מותו ... ובקונטרס "אוצר החטר קרן שמואל" הביא שיהודי ירושלים עשו לרבים הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל יום חג בהגיעו לגיל שבעים ושמונים והיה שולח לצדקה מטבעות כמנין שנותיו וכן ערכו יום חג להגר"ח זוננפלד זצ"ל כמסופר בספר מרא דארעא דישראל ח"ג. וראה בחות יאיר סי' ע' שכתב דביום שנעשה בן שבעים שנה צריך לברך שהחינו ויש לעשות סעודה וי"ל דהוי סעודת מצוה ...

72) ספר המנהגים של חב"ד, ענינים שונים, דף 81

להודעתו אודות יום ההולדת שלו בטח ינהג כמנהג אנ"ש בזמן האחרת ביום ההולדת בעליה לתורה ביום זה עצמו אם הוא יום הקריאה או בשבת שלפניו באם אינו יום הקריאה, נתינה לצדקה קודם תפלת שחרית ומנחה. ואם חל בש"ק או ביום טוב אזי ביום שלפניו. ולימוד שיעור נוסף בתורת הנגלה ובתורת החסידות נוסף על שיעוריו הקבועים ועל שלשת השיעורים השיום לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע בחת"ת

(חומש תהלים תניא) הידועים ללמדס ביום זה ביום ההולדת על האדם להתבודד ולהעלות זכרונותיו ולהתבונן בהם. והצריכים תקון ותשובה ישוב ויתקנם.